

موقعیت جغرافیایی	از شمال و شمال شرق با جمهوری آذربایجان و ارمنستان، از غرب با کشورهای ترکیه و عراق، از جنوب با استان کردستان و از شرق با استان آذربایجان شرقی و زنجان
موقعیت اجتماعی	این استان یکی از مناطق مستعد کشاورزی است. علاوه بر این وجود ایلات و عشایر در دامداری استان نقش قابل توجهی دارد. این استان از نظر اکتشاف و بهره‌برداری منابع معدنی نسبت به سایر استانها در وضع مطلوبی قرار ندارد. بررسی ترکیب کارگاههای موجود استان نیز نشان می‌دهد که دو گروه صنعتی کانیهای غیرفلزی و غذایی - دارویی در بین سایر صنایع بالاترین تعداد میزان اشتغال را دارد. از جمله معادن این استان می‌توان به معادن مصالح و سنگهای ساختمانی، گرانیت، میکا، زرنیخ، تالک، تراورتن، خاک نسوز و پوکه معدنی اشاره کرد. این استان به لحاظ داشتن مرز مشترک با چند کشور یکی از مهمترین مراکز تجاری بین‌المللی می‌باشد

آب و هوا					
متوسط درجه حرارات (سانتیگراد)	بارندگی سالانه (میلی متر)	متوسط رطوبت نسبی (درصد) در ساعت ۶:۳۰	متوسط رطوبت نسبی (درصد) در ساعت ۱۲:۳۰	روزهای یخبندان	حداکثر سرعت وزش باد (متر بر ثانیه)
۱۱.۸	۲۹۴	۷۲	۴۶	۱۰۱	۱۶

معرفی مراکز تفریحی استان آذربایجان غربی

شهر	نام مرکز تفریحی
ارومیه	مسجد جامع
ارومیه	مسجد سردار
ارومیه	بازار ارومیه
ارومیه	موزه ارومیه
ارومیه	دریاچه ارومیه
ارومیه	تاکستان های ارومیه
ارومیه	گردشگاه سیر
ارومیه	سفال کاری ارومیه
ارومیه	بنای تاریخی سه گنبد
ارومیه	گردشگاه بند

گردشگاه نازلو	ارومیه
پیست اسکی خوشاکو	ارومیه
ساختمان شهرداری ارومیه	ارومیه
کلیسای ننه مریم	ارومیه
موزه میاندوآب	میاندوآب
سد زرینه رود	میاندوآب
مسجد مطلب خان	خوی
برج شمس تبریزی	خوی
دروازه سنگی خوی	خوی
بازار خوی	خوی
مسجد سید الشهدا	خوی
دژ بسطام	خوی
موزه شهر خوی	خوی
پل خاتون	خوی
کلیسای سورپ سر کیس	خوی
پل قطور	خوی
تپه باستانی حسنلو	نقده
کاخ و موزه باغچه جوق	ماکو
دخمه سنگی فرهاد	ماکو
پل تاریخی پنج چشمه	ماکو
دخمه مادی	مهاباد
مسجد جامع مهاباد	مهاباد
غار فخریگاه	مهاباد

غار سهولان	مهاباد
تپه های بلستانی	بوکان
قره کلیسا	چالدران
آرامگاه سید صدرالدین	چالدران
باقیمانده آثار قلعه و قصر بزرگ تخت سلیمان	تکاب
کلیسای هفتون	سلماس
نقوش برجسته خان تختی	سلماس
آبگرم ایستی سو	سلماس
آبشار شلماش	سردشت
کتیبه کله شین	اشنویه

معرفی هتل‌های استان آذربایجان غربی

نشانی	تلفن	نام هتل	شهر
---	۰۴۴۱-۳۳۶۹۹۷۰	هتل ساحل	ارومیه
---	۰۴۴۱-۲۲۲۳۰۸۰	مهمانسرای جهانگردی ارومیه	ارومیه
---	۰۴۴۱-۳۴۵۳۳۱۴	هتل آنا	ارومیه
---	۰۴۴۱-۲۲۲۹۹۶۲	هتل دریا	ارومیه
---	۰۴۴۱-۲۲۲۶۵۸۰	هتل رضا	ارومیه
---	۰۴۴۱-۲۲۲۵۴۴۴	هتل خرم	ارومیه
---	۰۴۴۱-۲۳۵۵۸۸۱	هتل آذران	ارومیه
---	۰۴۴۱-۲۲۳۱۸۶۱	هتل تک ستاره	ارومیه
---	۰۴۴۱-۲۳۵۲۷۴۰	هتل لاله	ارومیه
---	۰۴۴۱-۲۳۵۶۰۵۱	هتل ارگ	ارومیه

---	۰۴۴۳-۲۳۶۲۳۵۸	مجتمع جهانگردی فانوس	ارومیه
---	۰۴۴۴-۴۲۲۴۷۳۵	هتل دریا	پیرانشهر
---	۰۴۶۱-۲۴۴۰۳۵۱	مهمانسرای جهانگردی خوی	خوی
---	۰۴۶۲-۳۲۲۳۱۸۵	مهمانسرای جهانگردی ماکو	ماکو
---	۰۴۶۲-۳۳۲۳۴۹۱	هتل الوند	ماکو
---	۰۴۶۲-۳۲۲۳۴۴۱	هتل لاله	ماکو
---	۰۴۶۲-۳۳۷۲۷۸۶	هتل حمید	ماکو
---	۰۴۴۲-۲۳۳۵۷۳۸	هتل کویستان	مهاباد
---	۰۴۸۲-۵۲۲۳۱۷۹	هتل رنجی	تکاب
---	۰۴۸۱-۲۲۲۱۱۷۵	هتل برنجیان	میاندوآب
---	۰۴۴۲-۳۲۲۲۸۷۳	مجتمع گردشگری باری	ارومیه



«استان آذربایجان غربی»



استان آذربایجان غربی:

استان آذربایجان غربی با احتساب دریاچه ارومیه حدود ۴۳۶۶۰ کیلومتر مربع مساحت دارد. این استان که در شمال غرب ایران واقع شده ۲/۶۵ درصد از مساحت کل کشور را تشکیل می‌دهد. استان آذربایجان غربی از طرف شمال و شمال شرق با جمهوری آذربایجان و ارمنستان، از غرب با کشورهای ترکیه و عراق، از جنوب با استان کردستان و از شرق با استان آذربایجان شرقی و زنجان همسایه است.

استان دارای ۱۴ شهرستان، ۲۴ شهر، ۳۶ بخش، ۱۰۹ دهستان و ۳۷۳۷ روستا و آبادی است. بر اساس مصوبه سال ۱۳۸۰ هیأت وزیرات از ۱۴ شهرستان تعداد تعداد ۹ شهرستان در زمره شهرستانهای کمتر توسعه یافته کشور و از ۳۶ بخش نیز ۳۴ بخش جزو بخشهای توسعه نیافته یا کمتر توسعه یافته کشور قرار دارند.

شهرستانها:

ارومیه، اشنویه، بوکان، پیرانشهر، تکاب، چالدران، خوی، سردشت، سلماس، شاهین‌دژ، ماکو، مهاباد، میاندوآب، نقده.

جمعیت استان بر اساس سرشماری سال ۱۳۷۵ معادل ۲/۵ میلیون نفر بوده که حدود ۴/۲٪ جمعیت کل کشور را تشکیل می‌دهد که حدود ۵۳٪ در مناطق شهری (کشور ۶۴٪) و ۴۷٪ در مناطق روستائی سکونت دارند. جمعیت استان از نظر سنی نسبت به کل کشور جوانتر است (۴۰٪ جمعیت افراد کمتر از ۱۵ ساله هستند).

از نظر سطح سواد، درصد باسوادی جمعیت استان نسبت به کل کشور کمتر است بطوریکه در سال ۷۵ نزدیک به ۶۹٪ جمعیت استان باسواد بوده‌اند در حالیکه این نسبت در کل کشور حدود ۸۰ درصد می‌باشد. درصد باسوادی زنان استان ۵۹٪ بوده است که نسبت به کل کشور (۷۴٪) رقم پایین‌تری را نشان می‌دهد. همچنین نسبت باسوادی روستائیان استان ۵۹٪ بوده که در مقایسه با کل کشور (۷۰٪) رقم بسیار پایین‌تری است.

جمعیت فعال استان ۷۰۰ هزار نفر و تعداد بیکاران جویای کار استان حدود ۱۰۰ هزار نفر است که غالباً نیز قشر جوان و بالقوه کار می‌باشد. نرخ بیکاری در مناطق شهری ۱۱/۱٪ (کل کشور ۸/۸٪) و در مناطق روستائی ۷/۶٪ (کل کشور ۹/۴٪) می‌باشد. سهم زنان در اشتغال استان ۱۰/۴٪ است (کل کشور ۱۲/۱٪). از نظر تخصص تنها ۶/۴٪ کل شاغلین استان را متخصصین تشکیل می‌دهد (کل کشور ۸/۷٪).

کل شاغلین در استان ۴/۴٪ کل شاغلین کشور را تشکیل می‌دهد. شاغلین بخش کشاورزی ۶/۴٪، بخش صنعت ۳٪، بخش معدن ۰/۹٪، ساختمان ۵٪، آب و برق و گاز ۲/۱٪ و بخش خدمات ۳/۸٪ کل شاغلین بخشهای مربوطه در کشور را تشکیل می‌دهد.

مردم این استان به زبانهای ترکی آذری و کردی و اقلیت‌های مذهبی نیز به زبانهای آشوری و ارمنی و کلیمی تکلم می‌نمایند و اکثریت پیو دین اسلام و دارای مذهب شیعه و سنی هستند.

استان آذربایجان غربی یکی از مناطق کوهستانی کشور است و توپوگرافی متنوع و گسترده‌ای دارد. بر اساس ساختار طبیعی استان، اکوسیستم‌های ویژه‌ای از ترکیب گیاهان در سطوح مختلف پوشش گیاهی در اشکوره‌های مختلف توپوگرافی به وجود آمده است که اهم آن‌ها به شکل جنگل‌ها و مراتع خودنمایی میکنند. این استان عمدتاً تحت تاثیر جریان هوای مرطوب اقیانوس اطلس و دریای مدیترانه است، ولی در برخی از ماه‌های زمستان، توده هوای سردی از اطراف شمال، هوای مدیترانه‌ای آن را متاثر کرده و موجب کاهش قابل توجه دما می‌شود.

منطقه آذربایجان از نظر شرایط جوی دارای زمستانهای سرد و تابستانهای معتدلی می‌باشد. و تحت تاثیر اقلیم نیمه مدیترانه‌ایست. درجه حرارت بطور متوسط بین ۳۸ تا ۳۰- درجه سانتیگراد متغیر بوده و میزان بارندگی سالیانه آن از ۳۰۰-۴۰۰ میلیمتر در نوسان می‌باشد. از آنجایی که استان آذربایجان غربی در عرض جغرافیایی بالنسبه بالایی واقع شده است میزان تبخیر نسبت به سایر نقاط کشور کمتر می‌باشد.

وجود دریاچه ارومیه سبب ایجاد شرایط ویژه‌ای در این استان گردیده است. دمای مناطق مجاور و نیز جزایر موجود در آن نوسان کمتری داشته و از تعداد روزهای یخبندان به تناسب نزدیکی به دریاچه کاسته می‌شود. میزان بارندگی در سال ۱۳۸۲ به شرح زیر بوده است:

ارومیه ۳۰۰/۴ - پیرانشهر ۸۶۷/۵ - تکاب ۲۷۶ - خوی ۲۸۷/۶ - سردشت ۱۱۸۰/۶ - سلماس ۲۸۲/۸ - قره ضیال‌الدین ۳۵۵/۱ - ماکو ۴۴۷/۳ - مهاباد ۴۶۹/۴ - میاندوآب ۳۷۶/۴ و نقده ۴۳۳/۵

تغییرات دمای هوا در استان عمدتاً از ارتفاع و عرض جغرافیایی و در مرحله بعد از وجود دریاچه ارومیه تاثیر می‌گیرد که سردترین نواحی استان در محدوده شمال غربی آن است که متوسط روزانه دما در این منطقه به کمتر از ۵ درجه سانتیگراد و گرمترین ناحیه استان را جنوب دریاچه ارومیه تشکیل می‌دهد که متوسط روزانه دما به بیش از ۱۲/۵ درجه سانتیگراد بالغ می‌گردد.

حجم ریزشهای جوی استان با احتساب ۳۸۵ میلیمتر میانگین بارندگی دراز مدت در استان حدود ۱۴/۸ میلیارد متر مکعب در سال برآورده شده است که به احتساب آب‌های ورود از حوزه‌های مجاور به میزان ۱/۹۵ میلیارد متر مکعب پتانسیل آبی استان بالغ بر ۱۶/۸ میلیارد متر مکعب بر اساس آمار دراز مدت می‌باشد. حوضه‌های آبریز استان شامل حوضه دریاچه ارومیه - ارس و ذاب کوچک می‌باشد.

از نظر تاریخی، تاریخ باستانی آذربایجان با تاریخ قوم ماد در آمیخته است. قوم ماد پس از مهاجرت به ایران آرام آرام قسمت‌های غربی ایران از جمله آذربایجان را تصرف کردند. مقارن این ایام دولت‌هایی در اطراف آذربایجان وجود داشت که از آن جمله می‌توان به دولت آشور در شمال بین‌النهرین، دولت هیتی در آسیای صغیر، دولت اورارتو در نواحی شمال و شمال غرب، اقوام کادوسی در شرق و کاسی‌ها در حوالی کوه‌های زاگرس اشاره کرد. بعد از تاسیس دولت ماد، آذربایجان به ماد کوچک معروف شد و مشتمل بر شهرهای قدیمی همدان، ری، اصفهان و کرمانشاه بود. بعد از غلبه اسکندر مقدونی به ایران، سرداری به نام آتورپات در آذربایجان ظهور کرد و از اشغال آن توسط یونانیان ممانعت به عمل آورد. از آن به بعد این سرزمین به نام آتورپاتگان معروف شد. آتورپات به پادشاهی رسید و آن ناحیه را مستقل اعلام نمود. حکومت جانشینان آتورپات در آذربایجان در زمان اشکانیان نیز ادامه یافت و این منطقه توانست کماکان استقلال خود را حفظ کند. سرانجام اردشیر بابکان موسس سلسله ساسانی بر حکمرانان آذربایجان استیلا یافت.

شهرستان ارومیه:

ارومیه یا اورمیه مرکز استان آذربایجان غربی ایران و همچنین مرکز شهرستان ارومیه است. در دوره رضاشاه پهلوی نام رضائیه بر آن گذاشتند که تا پایان حکومت پهلوی به این نام خوانده می‌شد. پس از انقلاب ایران دوباره به نام پیشین یعنی ارومیه تغییر نام داد.

قدمت آن به ۲۰۰۰ سال پیش از میلاد می‌رسد. این شهر امروزه دارای فرودگاه فعال بین‌المللی است. شهرستان ارومیه با پهنای ۶۲۲۸ کیلومتر مربع یکی از شهرستان‌های استان آذربایجان غربی کشور ایران است. پیشه مردم این منطقه در قدیم بیشتر کشاورزی و آبادانی بوده است. مرکز این شهرستان، شهر ارومیه است. زبان گفتاری ساکنان این شهرستان ترکی آذری، کردی، آشوری، فارسی و ارمنی است. ترکی آذری بیشتر در خود شهر ارومیه و برخی روستاهای نزدیک آن و کردی در نقاط دیگر شهرستان رواج دارد. به دیگر سخن این شهرستان چندگونگی تیره‌ای و گویشی دارد.

به باور بیشتر پژوهشگران نام ارومیه از زبان آشوری گرفته شده از دو بخش اور به معنای شهر و میا به معنای آب.

این شهرستان دارای سه شهر است و به پنج بخش و ۲۰ دهستان به قرار زیر تقسیم شده است:

۱. مرکزی

باراندوز، باراندوزچای شمالی، باراندوزچای جنوبی، باشقلعه، بکشلوچای، ترکمان، روضه‌چای، دول، نازلوچای جنوبی

۲. نازلو

نازلوچای، نازلوچای شمالی، طلا تپه

۳. انزل

انزل جنوبی، انزل شمالی

۴. سیلوانا

ترگور، دشت، مرگور

۵. صومای برادوست

صومای شمالی، صومای جنوبی، برادوست

تعداد آبادی‌های دارای سکنه شهرستان ارومیه ۳۰۳۵ و تعداد آبادی‌های خالی از سکنه آن ۲۵۹ پارچه است. میانگین بلندای شهرستان از سطح دریاهاى آزاد ۱۳۵۰ متر است.

وجه تسمیه ارومیه

درمورد نام این شهر روایت‌های گوناگونی بیان شده است عده‌ای از مورخین بر این باورند که نام اصلی این شهر چی چست بوده‌است و درباره نام کنونی این شهر اختلاف نظر وجود دارد: برخی بر این باورند که نام ارومیه از دو واژه «اورمیه» تشکیل یافته است که «اور» به معنی جا و مکان و «میه» به زبان آشوری یعنی آب.

جایگاه

ارومیه در جلگه وسیع و سرسبزی به طول ۷۰ کیلومتر و به عرض ۳۰ کیلومتر واقع شده که اطراف آن تا کیلومترها پوشیده از باغات انگور و سیب و مزارع است. دریاچه ارومیه در شرق این شهر قرار دارد. این شهر به علت آب و هوای معتدل و داشتن مناظر زیبا یکی از شهرهای توریستی ایران است. جمعیت این شهر ۷۲۵۰۰۸ نفر می‌باشد که از این تعداد ۴۴۴۰۰۱ نفر جمعیت شهری و ۲۸۱۰۰۷ نفر جمعیت روستائی و ارتفاع آن از سطح دریا ۱۲۶۷ متر است.

مردمان ارومیه

ساکنین شهر ارومیه را کردها، ترکها، آشوری‌ها و ارمنی‌ها تشکیل می‌دهند که اغلب در یک محله در کنار هم زندگی می‌کنند. مردم این شهر اکثراً به زبان‌های کردی و ترکی آذری صحبت می‌کنند. تعداد اندکی نیز به زبان‌های آشوری و ارمنی صحبت می‌کنند. یک مطالعه از ترکیب قومی خانوارهای نمونه و مورد بررسی در سطح شهر ارومیه که حدود سال ۱۳۷۹ انجام گرفت نشان می‌دهد که ترک‌زبانان ۸۵٫۷٪ درصد خانوارهای

نمونه را به خود اختصاص داده و کردزبان‌ها حدود ۱۰٫۵٪ بوده‌اند. در این آمارگیری نمونه‌ای درصد آشوری‌ها، فارس‌زبان‌ها و ارمنی‌ها در شهر ارومیه به ترتیب ۱۰۷، ۱۰۶ و ۰٫۵ بود. البته کسانی درصد کردها در سطح شهر ارومیه را بین ۳۰ تا ۴۰ درصد و جمعیت روستایی آنها را بیش از ۵۰ درصد حدس می‌زنند و جمعیت کردها در سطح شهر را پیوسته در حال افزایش می‌دانند. این نظریه پشتوانه آماری ندارد. بقولی از سه نماینده ارومیه در مجلس همیشه ۱ یا ۲ نفر کرد هستند و نماینده اول همیشه کرد است.

شهرستان مهاباد:

نام قبلی شهرستان مهاباد ساوجبلاغ مگری بود که در زمان حکومت رضاخان همچون بسیاری از شهرها که نامشان تغییر یافت، به «مهاباد» تغییر داده شد.



منطقه‌ای که امروزه به نام مهاباد نامیده می‌شود قسمتی از مناطق کردنشین غرب ایران است که از شمال به دریاچه ارومیه و جلگه‌های «محال سلدوز»، از مشرق به جلگه‌های میاندوآب و تکاب و از جنوب به سرحد عراق و خاک پژدر و در کردستان ایران از مغرب به سحدرات ایران و عراق محدود است. ناحیه‌ایست

کوهستانی که زمستانهای سرد و تابستانی گرم دارد و فصول بهار و پاییز زودگذر بود. کوههای منطقه امتداد و شعباتی از کوههای زاگروس می‌باشند. طوایف و عشایر اطراف مهاباد عبارتند از: منگور، مامش، دهبکری، سوسنی، پیران، گورک، ملکاری، بریاجی در ایران و سه طایفه پژدری، مرگه‌ای و قسمتی از پیران در عراق.

تاریخچه فرهنگ مهاباد:

تاریخچه فرهنگ و تعلیم در شهرستان مهاباد مانند سایر نقاط ایران به دو دوره تقسیم می‌گردد:

(۱) دوره مدارس فیضیه

(۲) دوره مدارس به طرز نوین

اطلاعاتی که راجع به مدارس قدیم جمع‌آوری شده تا سال ۱۰۸۹ هجری قمری پیش می‌رود که در مسجد جامع مهاباد (مسجد سرخ) دایر و مدرس آن مرحوم «ملاجامی» بوده که مقبره‌اش امروزه در میدان ملاجی مهاباد پابرجا می‌باشد. پس از فوت او چند نفر از شاگردانش عهده‌دار تدریس شدند. اما اولین دبستانی که در سال ۱۳۳۵ هجری قمری در شهرستان مهاباد افتتاح شده، «دبستان سعادت» می‌باشد که توسط آقای «مکرم الملک قائم مقام طباطبایی» فرماندار تبریز تأسیس گردید.

آثار مهم معماری مهاباد

مسجد جامع مهاباد (مسجد سرخ) در زمان سلطنت شاه سلیمان صفوی در سال ۱۰۸۹ هجری قمری بنا شده است. این مسجد در کنار رودخانه مهاباد با مصالحی چون سنگ، چوب، آجر، گل و گچ در زمینی با زیربنای ۳۰۰ متر و پهنای ۱۵۰ متر و توسط ۱۰ ستون سنگی و ۱۸ گنبد آجری بنا شده است. فاصله هر ستون از ستون دیگر ۴/۵ متر است. دیگری دخمه سنگی فقرا (فه قره قا) واقع در ۲۰ کیلومتری مهاباد در محور جاده آسفالته مهاباد - میاندوآب در منطقه شهرویران (شارویران) و در نزدیکی روستای اگریقاش (ایندرقاش) در سینه کوه کنده شده است. دخمه جمعاً دارای چهار ستون که دو ستون در قسمت داخلی دخمه و در نزدیکی محل اختلاف سطح قرار دارد و دو ستون دیگر در جلو دخمه واقع شده‌اند. دور هر یک از این ستون‌ها ۱۷۶ سانتیمتر بوده و به صورت استوانه‌ای و به ارتفاع ۲۲۰ سانتیمتر از کف دخمه تا سقف آن تراشیده شده است. در کف آن سه گور کنده شده است. گور سمت چپ نسبت به دو گور دیگر که قرینه هستند بزرگتر می‌باشد. در بعضی از متون تاریخی از این مکان به نام آرامگاه «فرورتیش» نام برده شده است.

شهرستان بوکان :

شهر بوکان مرکز شهرستان بوکان استان آذربایجان غربی با پهنه‌ای حدود ۸ کیلومتر مربع در جنوب استان در مسیر راه میاندوآب - سقز در ۳۶ درجه و ۳۱ دقیقه عرض شمالی و ۴۶ درجه و ۱۲ دقیقه طول خاوری نسبت به نصف النهار گرینویچ قرار دارد و ارتفاع آن از سطح دریای آزاد ۱۳۷۰ متر می‌باشد. درباره نام این شهر نیز همانند دیگر شهرها نظرات زیادی وجود دارد. بعضی‌ها بر این باورند که «بو» به معنی سرزمین و «کان» به معنی معدن است و بوکان به معنی سرزمین معدن است. اما باور غالب درباره نام این شهر این است که واژه بوکان از دو کلمه «بوک» به معنی عروس و «آن» علامت جمع تشکیل شده و بوکان در معنای «عروسان» معنی می‌دهد. زیرا این شهر به دلیل دارا بودن آب و هوای مطبوع و باغهای زیبا، سرسبز و خرم، همانند عروسی زیبا، به آرایش طبیعت آراسته بوده است و همچنین بخاطر داشتن جایگاه چهارراهی، بیشتر روستائیان پیرامون آن، هنگام عروسی که عروسشان را از یک آبادی به آبادی دیگر می‌برده‌اند از میان بوکان می‌گذشتند و در پیرامون استخر آب آن به رقص و پایکوبی می‌پرداخته‌اند. این شهرستان از شمال به حومه شهرستان میاندوآب از شرق به شاهین‌دژ از جنوب به سقز کردستان و از سمت غرب به مهاباد متصل شده است. آب و هوای بوکان در زمستان سرد و پر برف و در تابستان نسبتاً گرم است. اراضی بوکان به علت وجود رودخانه سیمینه رود که از شمال به جنوب در امتداد جاده شوسه، بوکان به میاندوآب در جریان است حاصل خیز می‌باشد.

شهرستان خوی

شهرستان خوی به سبب موفقیت جغرافیایی و استراتژیکی خود، از گذشته‌های دور همیشه در معرض تاخت و تازها و کشت و کشتارها بوده و ساکنین شهرهایی چون خوی که در بلاد سر حدی قرار گرفته اند، کمتر روی آرامش و راحتی می‌بینند.

بر طبق سنگ نوشته‌های آشوری، خوی شهری آبادان بوده و احتمال دارد، لقب «هزاردیه» که در سنگ نبشته‌های آشوری آمده در مورد این شهر باشد، که هرتسفلد به آن اشاره کرده است.

شهرستان اشنویه:

اشنویه به علت موقعیت خاص و استراتژیکی خود شاهد نشو و نمای تمدنهای بشری متعددی بوده و آثار فراوانی از اقوام ماد، لولوبی، کوئی، کاسبی و اورارتو در این منطقه کشف و در صدر آثار ارزشمند ملی قرار گرفته است.

نام شهر اشنویه از زبان کلدانی (اشنو) نه شنو - اشیپی به معنای قلعه، برج و بارو و سنگر و حصار گرفته شده است.

در کتیبه فرمان تاریخی کوروش از ایالت اشنوناک نام برده شده که همان اشنویه فعلی است و گویا باج و طرح سنگینی به کوروش پرداخته اند. لفظ اشنوخ یا اشنو در فرهنگ ارمنی به معنی لبدره آمده است. اشنویه در گذشته‌های دور اقامتگاه ملکه صبا بوده و او در این منطقه بیلاقی سکونت داشته که نام قدیمی اشنویه یعنی صبا این نظریه را تایید می‌کند. در فرهنگ دهخدا در مقابل واژه اشنه نوشته شده است: شهری است در آذربایجان - گیاهی است خوش بو و سفید رنگ که بر درختهای صنوبر می‌پیچد و رشد می‌کند. شهرستان اشنویه منطقه‌ای است کوهستانی و جلگه‌ای با زیرساخت ۲۰۸۶ کیلومتر مربع و با جمعیتی در حدود ۵۶۵۳۵ نفر در جنوب غربی استان آذربایجان غربی واقع شده و حدود ۷۰ کیلومتر با مرکز استان فاصله دارد. این شهرستان با دو کشور ترکیه و عراق از طرف غرب مرز مشترک داشته و از شرق به شهرستان نقده، از شمال به مرکز استان و از طرف جنوب به شهرستان پیرانشهر منتهی می‌شود. شهرستان اشنویه در ۴۵ درجه و ۶ دقیقه طول جغرافیایی و ۳۷ درجه و ۲ دقیقه در عرض جغرافیایی واقع شده و ۱۵۲۰ متر از سطح دریا ارتفاع دارد.

شهرستان تکاب:

شهرستان تکاب با ۸۵ هزار نفر جمعیت در جنوب استان آذربایجان غربی و ۳۰۰ کیلومتری مرکز استان واقع شده است. شهرستان تکاب با وجود آثار باستانی، منابع طبیعی و معدنی در اطراف



آن، یکی از محروم‌ترین شهرهای استان آذربایجان غربی است. صنعت در این شهر رونق چندانی نیافته و اقتصاد آن وابسته به کشاورزی و دامداری اغلب سنتی می‌باشد. همه ساله صدها نفر از نقاط مختلف دنیا از آثار باستانی این شهر به خصوص تخت سلیمان بازدید می‌کنند. از مناطق دیدنی این شهر کوه زندان، آبشار قینرجه، آبهای گرم، چمن متحرک و .. می‌باشد.

کوه بلقیس در نزدیکی تکاب یکی از زیباترین مکانهای گردشگری و تفریحی است و در تابستان از آب و هوای بسیار خوبی برخوردار است.

شهرستان چالدران:



آمار جمعیت شهرستان چالدران به شرح ذیل می‌باشد:

رتبه شهرستان	نسبت شهرستان به استان	شهرستان	استان	شرح
۱۴	۱/۸	۴۳۷۱۰	۲۴۹۶۳۲۰	تعداد جمعیت ۱۳۷۵
۱۴	۱/۶	۷۵۷۰	۴۷۰۶۳۲	تعداد خانوار ۱۳۷۵
۱۴	۱	۱۳۰۱۲	۱۳۱۵۱۶۱	تعداد جمعیت شهری
۱۳	۲/۶	۳۰۶۹۸	۱۱۸۱۱۵۹	تعداد جمعیت روستایی
۱۴	-	۰/۳	۲/۳۹	نرخ رشد ۷۵-۱۳۶۵

شهرستان سلماس:

شهرستان سلماس در منطقه شمالی استان آذربایجان غربی واقع گردیده است. این شهرستان دارای مساحتی بالغ بر ۲۵۴۴ کیلومتر مربع است که تقریباً ۶/۸ درصد وسعت آذربایجان غربی را شامل می‌شود. این شهرستان از ۲ شهر، ۷ دهستان و ۱۵۴ آبادی تشکیل گردیده است.

ارتفاعات مهم این ناحیه کوههای هراویل، ساری چیچک و یونجه لیق می‌باشند که مرز ایران و ترکیه واقع شده‌اند. مهمترین رودهای این شهرستان عبارتند از رود زولا که از کوههای مرزی سرچشمه گرفته از جنوب سلماس گذشته و در شمال کنگرلو وارد دریاچه اورمیه می‌شود و دیگری رود زرین دره است که پس از گذشتن از تازه شهر به رودخانه زولا می‌پیوندد. جمعیت شهرستان سلماس در سال ۱۳۸۱ تعداد ۱۷۶۰۳۳ نفر برآورد شده است که معادل ۶/۳ درصد جمعیت استان می‌باشد که از این تعداد ۴۷/۷ درصد جمعیت شهری و ۵۲/۳ درصد روستایی می‌باشند.

مساحت اراضی کشاورزی سلماس ۶۱۴۲۷ هکتار معادل ۴/۴۸ درصد مساحت کل استان می‌باشد. مهمترین محصولات زراعی و کشاورزی عبارتند از گندم (آبی و دیم)، جو، علوفه و چغندر قند همچنین در بخش تولیدات باغی نیز سیب و انگور از محصولات عمده باغی این شهرستان به شمار می‌آید و در بخش دام و فرآورده‌های دامی این شهرستان ۶/۷ درصد تولیدات دامی استان را به خود اختصاص داده است.

آمار جمعیت شهرستان سلماس به شرح ذیل می‌باشد:

رتبه شهرستان	نسبت شهرستان به استان	شهرستان	استان	شرح
۷	۶/۳	۱۵۶۵۵۸	۲۴۹۶۳۲۰	تعداد جمعیت ۱۳۷۵
۷	۶/۱	۲۸۷۲۰	۴۷۰۶۳۲	تعداد خانوار ۱۳۷۵
۶	۵/۵	۷۲۸۸۲	۱۳۱۵۱۶۱	تعداد جمعیت شهری
۵	۷/۱	۸۳۶۷۶	۱۱۸۱۱۵۹	تعداد جمعیت روستایی
۸	-	۲/۰۵	۲/۳۹	نرخ رشد ۷۵-۱۳۶۵

شهرستان ماکو:

شهرستان ماکو یکی از شهرستانهای مرزی استان آذربایجان غربی در شمال غرب ایران است.

بخش‌ها:

مرکز بخش	نام بخش
ماکو	مرکزی
پلدشت	پلدشت
شوط	شوط

در بخش مرکزی به جز ماکو شهر دیگری به نام بازرگان وجود دارد. شهرستان ماکو در شمال غربی ایران و مرز بین ایران و ترکیه و جمهوری آذربایجان و ارمنستان واقع است. این شهر در فاصله ۹۱۳ کیلومتری از تهران قرار دارد و دارای سابقه تاریخی هزار ساله است. ماکو در طول شرقی ۲۴ درجه و ۲۰ دقیقه و عرض شمالی ۳۹ درجه و ۱۸ دقیقه قرار گرفته است و ارتفاعش از سطح آب ۱۶۳۴ متر است. اکثریت مردم ماکو مسلمان و شیعه مذهب هستند و زبان مادری آنها ترکی آذربایجانی است. شهر ماکو در آغوش دو کوه قه یه در شمال و سبد داغی بنا شده است. رودخانه زنگمار از کوههای مرزی ایران و ترکیه سرچشمه گرفته، از داخل شهر ماکو گذشته و در شهرستان پلدشت به رودخانه ارس می‌پیوندد. سد مخزنی ماکو (بارون) در ۱۲ کیلومتری جنوب شهرستان ماکو بر روی رودخانه زنگمار در نزدیکی روستای بارون احداث شده است. این سد حدود ۱۵ هزار هکتار از زمینهای حاصلخیز پلدشت را آبیاری می‌کند.

آثار باستانی شهرستان ماکو :

- ۱- کلیسای طاووس در دره قره کلیسای بخش سیه چشمه
- ۲- تپه ماقبل تاریخ خلیل آباد در ۳۰۰ متری شوط
- ۳- کلیسای عظیم سنت استپاسن در دره شام ارسکنار
- ۴- معبد سنگی دردشت زنگنه
- ۵- برج و بارو و کتیبه در ساری قه یه و صخره ماکو
- ۶- خرابه‌های تعدادی کلیساهای ارمنی در دهات مختلف
- ۷- آثار تاریخی شهر دامبات
- ۸- خرابه‌های قدیمی گزلو در دره مخند
- ۹- آثار و علائم منقوش در سنگ دره قزلجه قلعه دهستان قره قویونلو
- ۱۰- دالانهاو غارهای زیر زمینی در اطراف آارات
- ۱۱- قلعه جم خور در ده بسطام چای پارا
- ۱۲- اطاق سنگی در ده چیره کنده چای پارا
- ۱۳- گورستان تاریخی پیر احمد کندی در دهات آواجیق
- ۱۴- پل بئش گؤز در نزدیک ماکو
- ۱۵- خرابه‌های سه گوش در دره قزلداغ
- ۱۶- اتاق سنگی در ده دلیک داش
- ۱۷- کلیسای زور زور در ده بارون

۱۸ - دیری متعلق به فرقه دمینیکن در پای کوه قه یه

۱۹ - اتاق سنگی در ده سنگر

۲۰ - کلیسای مریم ننه در شمال ماکو

۲۱ - بنای باشکوه کلاه فرنگی در بیمارستان ماکو

۲۲ - کاخ باغچه جوق در ۶ کیلومتری ماکو

۲۳ - سد بداولی ماکوبیز بر روی رودخانه آق سو بسته شده است و گنجایش کل آن ۲۱ میلیون متر مکعب آب است.

ویژگیهای جغرافیایی و تاریخی شهرستان ماکو :

ماکو در شمال استان در عرض جغرافیایی ۱۸° و ۳۹° شمالی و طول جغرافیایی ۳۱° و ۴۴° شرقی قرار گرفته است. این شهر تا حدودی در نزدیکی رود ارس واقع شده است. نوع اقلیم آن نیمه خشک می باشد. مذهب مردم ماکو در اکثریت شیعه و در اقلیت سنی می باشد. زبان مردم ماکو نیز مانند دیگر شهرستانهای این استان ترکی آذربایجان جنوبی می باشند. نوع گویش و لهجه مردم شهرستان ماکو از نوع گویش و لهجه شمال غربی می باشند.

شهرستان شاهین دژ :

شاهین دژ یکی از شهرستانهای استان آذربایجان غربی است که از شمال و شمال خاوری به شهرستان هشترود، از شمال باختری به شهرستان میاندوآب، از خاور به شهرستان تکاب از جنوب به استان کردستان، از جنوب باختری به شهرستان مهاباد محدود می گردد. آب و هوای شهرستان شاهین دژ سرد نسبتاً خشک و معتدل بوده بیشترین درجه حرارت در تابستان ها ۳۶ درجه بالای صفر و کمترین آن در زمستان ۱۵ درجه زیر صفر می باشد. میزان بارندگی سالانه بطور متوسط ۳۳۱ میلی متر است .

شهرستان نقده:

شهرستان نقده یکی از شهرهای جنوبی استان آذربایجان غربی با وسعتی معادل ۱۰۵۰ کیلومتر مربع (۱۰۵۰۰۰) هکتار و به فاصله ۹۵ کیلومتر از مرکز استان فاصله دارد. موقعیت جغرافیایی آن بین ۳۶ و ۴۵ درجه تا ۸ و ۳۷ درجه عرض شمالی خط استوا و ۱۴ و ۴۵ درجه تا ۳۸ و ۴۵ درجه طول شرقی از نصف النهارات قرار دارد. و حداقل ارتفاع آن از سطح دریا ۱۳۰۰ متر و حداکثر ارتفاع آن ۲۷۰۰ متر می باشد. این شهرستان بر اساس تقسیمات جدید کشوری و منتزع شدن اشنویه از این شهرستان دارای

دو نقطه شهری، دو بخش و ۹۶ روستای دارای سکنه می‌باشد. توضیح اینکه بر اساس نقشه برداری‌های زمینی موجود مساحت شهرستان نقده حدود ۱۲۰/۰۰۰ هکتار می‌باشد البته این مقدار مساحت منطقه در اظهار نظر مسئولین متفاوت است که به شرح زیر آورده می‌شود. طبق آخرین سرشماری و اعلام سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان در تاریخ ۱۳۷۶/۹/۲ مساحت شهرستان نقده ۱۱۱۳/۴۳۶ کیلومتر مربع می‌باشد. دهستان بگیم قلعه با مساحت ۳۹۵/۸ کیلومتر مربع دارای ۳۱ روستا دهستان سولدوز (حیدرآباد) با مساحت ۲۴۷/۰۳ کیلومتر مربع دارای ۲۸ روستا دهستان حسنلو با مساحت ۲۴۴/۰۷ کیلومتر مربع دارای ۲۰ روستا دهستان المهدی با مساحت ۲۲۶/۲۷ کیلومتر مربع که دارای ۲۱ روستا که ۵ روستای آن خالی از سکنه است. دورترین روستای نقده روستای ماسو و دایماب (دایمو) با ۳۵ کیلومتر با مرکز شهرستان فاصله دارد. نزدیک‌ترین روستای نقده روستای چپانه و کوزه گران (گوزآیران) با ۳ کیلومتر فاصله می‌باشند. در حال حاضر در شهرستان نقده ۹۵ روستا آباد می‌باشد. فاصله شهرستان نقده با شهرستانهای همجوار به قرار زیر می‌باشد. فاصله تا تهران ۹۵۰ کیلومتر فاصله تا مرکز استان (ارومیه) ۹۵ کیلومتر فاصله تا مهاباد ۴۵ کیلومتر فاصله تا اشنویه ۲۸ کیلومتر فاصله تا پیرانشهر ۵۰ کیلومتر ترکیب جمعیتی شهرستان نقده: بر اساس آخرین آمارهای سرشماری در سال ۷۸ تعداد جمعیت شهرستان نقده ۱۱۰۲۵۷ نفر با ۲۰۷۸۱ خانوار می‌باشد که حدود ۷۱۶۰۵ نفر در دو نقطه شهری با تعداد خانوار ۱۴۱۹۷ خانوار و حدود ۳۸۶۵۲ نفر با تعداد خانوار ۶۵۸۴ خانواده ۹۶ روستای منطقه سکونت دارند. شهرستان نقده با اینکه از نظر وسعت ۲/۸ درصد مساحت کل استان را شامل می‌شود. ولی از نظر جمعیت بیش از ۴/۴ درصد جمعیت کل استان را به خود اختصاص داده است. محاسبه میزان تراکم نسبی جمعیت در این شهرستان رقمی معادل ۱۰۵ نفر در کیلومتر مربع را نشان می‌دهد که در مقایسه با تراکم کل استان (۶۶/۵ نفر) بسیار بالاتر است و بیانگر تراکم نسبی بالاتر در سطح شهرستان نقده است مردم این شهرستان به زبان ترکی آذربایجانی صحبت می‌کنند و سابقه تاریخی این منطقه به زمان مغول‌ها بر می‌گردد و نام قدیمی این شهرستان ولایت سولدوز از ولایات اربعه آذربایجان می‌باشد و از لحاظ باستانی کی از کانونهای مهم باستان‌شناسی در جهان به شمار می‌رود. این شهرستان با داشتن بیش از ۲۰ تپه باستانی که مشهورترین آنها تپه‌های حاجی فیروز، حسنلو، دالما یا دلمه، پیستیحلی و ساخسی تپه و... در سطح جهان از شهرت به سزایی برخوردار است و طبق بررسی‌های دانشگاه‌های آمریکا و باستان‌شناسان مبرز آثاری از عصر نو سنگی، آهن و برنز و کاکولیتیک پیدا شده است. ایل قارا پاپاق ساکنان اصلی این منطقه به شمار می‌روند. شهرستان نقده به علت داشتن موقعیت تاریخی و سیاسی یکی از نقاط استراتژیک در منطقه آذربایجان است شهید مصطفی چمران به این منطقه نام دروازه آذربایجان را داده است. از مجموع نیروی انسانی ۲۰ درصد در بخش صنعت، ۳۸ درصد در بخش کشاورزی و ۴۰ درصد در بخش خدمات مشغول می

باشند) آمار ارائه شده در تاریخ ۸۱/۴/۱۷ طبق آخرین سرشماری و طی اعلام سازمان مدیریت برنامه‌ریزی استان در تاریخ ۷۶/۹/۲ جمعیت شهرستان به شرح زیر می‌باشد. جمعیت شهرستان ۱۱۰۲۵۷ نفر شامل ۵۵۵۷۲ نفر مرد و ۵۴۶۸۵ زن و تعداد خانوار ۲۰۷۸۱ خانوار.

شهرستان نقده با ۱۰۵۰ کیلومتر مربع مساحت ۲/۸ درصد مساحت استان را تشکیل می‌دهد. دارای جمعیت در حدود ۱۱۶۰۰۰ نفر که در حدود ۲۰۷۸۱ خانوار ساکن در نقده و محمدیار ۲ شهر و ۲ بخش و ۱۰۵ روستا توزیع شده‌اند. [که البته تعداد صحیح روستاهای منطقه ۹۶ روستا می‌باشد. مطابق آمار سال ۷۵ جمعیت ۸۳۱۱۸ نفری در سال پیش شهرستان نقده ۲۸۸۴۲ نفر فعال ۲۵۹۱۷ نفر شاغل و ۲۹۲۵ نفر بیکار و بر همین اساس نرخ بیکاری شهرستان نقده ۱۰/۱ درصد و ۹٪ از میانگین استان بالا می‌باشد. از ۲۵۹۱۷ نفر جمعیت شاغل شهرستان ۳۸ درصد در بخش کشاورزی و ۲۰/۴ درصد در بخش صنعت و معدن و ۴۰/۵ درصد در بخش خدمات و ۱/۱ درصد در بخش‌های متنوع فعالیت دارند بر اساس آمار فوق ۷/۲ درصد از شاغلان شهرستان نقده در سطح متخصصان می‌باشند که تقریباً ۸ درصد نسبت به کل استان بیشتر است. ۲۶ درصد از جمعیت فعل شهرستان را افراد بیسواد تشکیل می‌دهد.

شهرستان خوی شامل: بخش‌های خوی، پلدشت، ماکو، شاهپور و سیه چشمه شهرستان رضائیه شامل: بخش‌های ارومیه، اشنویه، نقده شهرستان مهاباد شهرستان بیجار شرایط اقلیمی و آب و هوایی: شرایط اقلیمی و آب و هوایی شهرستان تحت تأثیر عوامل فرامحلی است اگرچه عوامل محلی نیز در کیفیت آن مؤثرند توده‌هایی که از غرب و شمال غرب وارد منطقه می‌گردند و عمدتاً از دریای سیاه و مدیترانه منشاء گرفته و باعث بارندگی‌های زمستانی می‌گردند. در تابستانها توده‌های قطبی بحری از طریق شمال و شمال غرب با کسب رطوبت از دریای سیاه و دریای خزر و قسمتی از مدیترانه وارد منطقه می‌گردند و باعث رگبار و بارندگی‌های تابستانی و. بهاره در منطقه می‌شوند. بر اساس داده‌های آمار سازمان کشاورزی و ایستگاههای سینوپتیک و باران سنج میانگین پنج سال گذشته بارندگی ۳۸۷/۳۲ میلیمتر و تعداد روزهای بارانی ۳۶/۷۵ روز، حداقل درجه حرارت منفی ۱۵/۵ درجه سانتیگراد و حداکثر درجه حرارت ۳۷/۵ درجه سانتیگراد می‌باشد.

شهرستان میان‌دوآب:

این شهرستان در حد فاصل بین شهرهای بوکان، ملکان، مهاباد و شاهین‌دژ واقع شده است و در واقع پل ارتباطی برای استانهای آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و کردستان محسوب می‌گردد. مساحت شهرستان میان‌دوآب ۲۶۹۴ کیلومتر مربع است و در طول جغرافیایی ۴۶ درجه و ۶ دقیقه شرقی از نصف‌النهار گرینویچ و در عرض ۳۶ درجه و ۵۸ دقیقه شمالی از خط استوا در وسط جلگه‌های منتهی

به دریاچه ارومیه با ارتفاع ۱۳۱۴ متر از سطح دریا قرار دارد. آب و هوای منطقه متغیر بوده، دارای تابستانهای نسبتاً گرم و زمستانهای مختصر سرد می‌باشد.

میزان بارش متوسط در منطقه ۲۸۹ میلی‌لیتر ثبت شده است. میان‌دوآب چنانکه از اسمش پیداست به علت قرار گرفتن در میان دو رودخانه زرینه‌رود و سیمینه‌رود به این نام، نامگذاری شده است.

جمعیت شهرستان میان‌دوآب (بنابر آخرین آمار رسمی سازمان بازرگانی آذربایجان غربی ۱۳۸۱) ۲۳۹۳۴۷ نفر می‌باشد. از این جمعیت ۱۳۰۴۰۰ نفر در مرکز شهرستان و ۱۰۳۷۷۳ نفر در روستاهای تابعه زندگی می‌کنند. جمعیت عشایری شهر نیز ۵۱۷۴ نفر می‌باشد.

میان‌دوآب شهر کشاورزی و تا اندازه‌ای صنعتی است. این شهرستان از نظر کشاورزی و دامپروری پس از ارومیه در استان رتبه دوم را دارد و از نظر صنعت نیز پس از شهرهای ارومیه و خوی در جایگاه سوم استان قرار گرفته است.

دین و مذهب مردم این شهرستان اسلام شیعه اثنی‌عشری بوده و در روستاهای مشرف به استان کردستان درصدی از برادران سنی مذهب نیز زندگی می‌کنند. زبان و لهجه مردم میان‌دوآب ترکی آذربایجانی است و از خصوصیات بارز مردم این شهرستان صداقت و ایثارگری، میهمان‌نوازی و متعصب بودن به آداب و رسوم می‌باشد. خوشبختانه میان‌دوآب به واسطه‌ی قرار گرفتن در بین استانهای آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و کردستان در سالهای اخیر مورد توجه بسیار قرار گرفته است و از نظر صنعتی، کشاورزی، ارتباطات و توسعه‌ی فرهنگی جزء محورهای اصلی سرمایه‌گذاری در جنوب استان به شمار آمده است.

شهرستان سردشت:

سردشت یکی از شهرستانهای کردنشین استان آذربایجان غربی است که از شمال به مسافت ۸۵ کیلومتر به شهرستان پیرانشهر و از جنوب به مسافت ۶۰ کیلومتر به شهرستان بانه و از جنوب غربی با مسافت ۱۲۵ کیلومتر به شهرستان مهاباد منتهی می‌شود. شهرستان سردشت از غرب به کردستان عراق منتهی می‌شود. شهر سردشت ۳۰ کیلومتر با کردستان عراق فاصله دارد طول نوار مرزی این شهرستان با کشور همسایه ۹۶ کیلومتر است. ارتفاع شهرستان سردشت از سطح دریا ۱۷۸۹ متر است. این شهر با وسعت حدود ۱۴۴۲ کیلومتر مربع بین ۳۶ درجه و ۱۰ دقیقه عرض شمال و ۴۵ درجه و ۲۸ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ قرار دارد.

شهرستان سردشت دارای دو بخش (مرکزی و وزینه) است که بخش مرکزی شامل دهستان آلان به مرکزیت اسلام‌آباد (بیژوه) سابق و دهستان باسک کولسه به مرکزیت (بریسو) و دهستان بریاجی به

مرکزیت بیوران سفلی می باشد. بخش وزینه شامل دهستان گورک نعلین به مرکزیت (میرآباد) و دهستان ملکاری به مرکزیت (نلاس) می باشد.

جمعیت شهرستان سردشت ۱۰۰۰۰۰ نفر است که ۹۰۴/۳۰ نفر آن در شهر و ۲۶۳/۶۲ نفر آن در ۲۷۲ روستا زندگی می کنند. این شهرستان مرزی ۲۶۸ آموزشگاه دارد که در آن ۲۴۱۵۲ نفر دانش آموز تحصیل می کنند. این شهرستان دارای ۲ بیمارستان است که یکی از آنها در حال احداث می باشد و ۵ درمانگاه و ۵ داروخانه دارد.

منطقه سردشت کوهستانی ناهموار و پوشیده از جنگل می باشد وسعت این جنگل ها ۱۶۶۰ کیلومتر مربع می باشد. از کوههای مرتفع و زیبای سردشت می توان از (بولفت) پشت روستای بیوران (هوینه مال) در جنوب روستای قلعه رش (زردکه) آلان و درمان آباد (سری گوم) پشت روستای میرآباد (ترخان) و ابراهیم جلال و کوه نستان و لندی شیخان و داشان قلعه و جاسوسان و کاسه بردین و برده سپیان و مالیموس را می توان نام برد .

کوه گرده سور در غرب شهر واقع شده است که اکنون دامنه های آن توسعه پیدا کرده است و مشرف بر شهر می باشد و اخیرا یک شعبه از آب کانی رش از دامنه آن عبور داده شده و به آب آشامیدنی شهر وصل شده است.

کشاورزی در شهرستان سردشت به دلیل کوهستانی بودن و ناهمواری ها و نداشتن آب کافی توسعه نیافته و هنوز در مراحل اولیه توسعه است غلات و حبوبات به صورت دیم کاشته می شود انگور سیاه و توتون به وفور یافت می شود و از سوغات سردشت می توان انگور سیاه (تری ره شه) را نام برد. از میوه های کوهی (وحشی) گلابی، زالزالک، انجیر، انار، انگور در چندین نوع دیگر را می توان نام برد و از شقایق های وحشی سردشت که در حوضه رودخانه زاب هستند از آنها دارویی برای اعتیاد و مبارزه با آن تهیه می شود که مورد تایید کنگره جهانی داروشناسی قرار گرفته و به احترام ایران به نام گیاه "آریا" ثبت شده است. شهرستان سردشت و کوهستان های آن مملو از گیاهان دارویی نادر هستند که تاکنون توجهی بدانها نشده است و سردشت را می توان بکر و سرشار از منابع طبیعی نایاب و سرزمینی رویایی نامید.

جدول ۱ فهرست دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان آذربایجان غربی

نام مرکز	نام شهر	نام استان
دانشگاه ارومیه	ارومیه	آذربایجان غربی
دانشگاه علوم پزشکی ارومیه	ارومیه	آذربایجان غربی
دانشگاه پیام نور مرکز ارومیه	ارومیه	آذربایجان غربی
دانشگاه پیام نور مرکز بوکان	بوکان	آذربایجان غربی
دانشگاه پیام نور مرکز ماکو	ماکو	آذربایجان غربی
دانشگاه پیام نور مرکز خوی	خوی	آذربایجان غربی
دانشگاه پیام نور مرکز نقده	نقده	آذربایجان غربی
دانشگاه پیام نور مرکز نقده (واحد پیرانشهر)	پیرانشهر	آذربایجان غربی
دانشگاه پیام نور مرکز میاندوآب	میاندوآب	آذربایجان غربی
دانشگاه پیام نور مرکز میاندوآب (واحد تکاب)	تکاب	آذربایجان غربی
دانشگاه پیام نور مرکز میاندوآب (واحد شاهین دژ)	شاهین دژ	آذربایجان غربی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه	ارومیه	آذربایجان غربی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوی	خوی	آذربایجان غربی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد مهاباد	مهاباد	آذربایجان غربی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد میاندوآب	میاندوآب	آذربایجان غربی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد ماکو	ماکو	آذربایجان غربی
دانشگاه آزاد اسلامی مرکز بوکان	بوکان	آذربایجان غربی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد سلماس	سلماس	آذربایجان غربی
مرکز آموزش علمی کاربردی دهخدا (تکاب)	تکاب	آذربایجان غربی
اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان آذربایجان غربی	ارومیه	آذربایجان غربی
مرکز آموزش علمی کاربردی مدیریت صنعتی واحد آذربایجان غربی	ارومیه	آذربایجان غربی
مرکز آموزش صنایع دستی آذربایجان غربی	ارومیه	آذربایجان غربی
جهاد دانشگاهی واحد آذربایجان غربی (ارومیه)	ارومیه	آذربایجان غربی
مرکز آموزش کشاورزی میاندوآب	میاندوآب	آذربایجان غربی

تصاویر دیدنی





